

ODPIS

Warszawa, 14 września 2011 r.

Trybunał Konstytucyjny
Al. J. Ch. Szucha 12a
00 – 918 Warszawa

Skarżąca: D K
prowadząca działalność gospodarczą
pod nazwą

ul. ,
reprezentowana przez
adw. Pawła Zimińskiego
nr wpisu 3522
z substytucji
adw. Michała Rączkowskiego
nr wpisu 2216
(adres Kancelarii w nagłówku)

SKARGA KONSTYTUCYJNA

W imieniu Skarżącej, na podstawie załączonego pełnomocnictwa i substytucji, zaskarżam przepis art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. c ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.10.90.594 j.t.), który narusza art. 32 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Skargę konstytucyjną wywodzę na tej podstawie, że w dniu maja 2011 r. Sąd Apelacyjny w W Wydział Cywilny wydał postanowienie (sygn. akt) na mocy którego oddalone zostało zażalenie mojej Mocodawczyni na postanowienie Sądu Okręgowego w W Wydział Gospodarczy z dnia grudnia 2010 r. (sygn. akt) w przedmiocie zwrotu połowy opłaty od zarzutów od nakazu zapłaty.

Przedmiotowym orzeczeniem, opartym na wspomnianym przepisie, naruszone zostało prawo do równej możliwości realizowania konstytucyjnego prawa do sądu, wywodzone z art. art. 32 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji, w ten sposób, że Sąd odmówił zwrotu połowy opłaty od zarzutów podczas gdy powódce zwrócił połowę uiszczonej opłaty od pozwu różnicując tym samym w sposób nieuzasadniony status stron procesu w zakresie ich prawa do sądu poprzez

obciążenie pozwanej ciężarem ekonomicznym postępowania przekraczającym sześciokrotność kosztów poniesionych przez powoda.

Skarżąca wyczerpała przysługujące jej środki odwoławcze i zgodnie z przepisami k.p.c. zaskarżone orzeczenie jest ostateczne.

Odpis orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie doręczony został pełnomocnikowi Skarżącej w dniu 16 czerwca 2011 r.

Zakwestionowane w niniejszej skardze regulacje prawne stanowią podstawę wydania orzeczenia, o którym mowa powyżej, gdyż zarówno Sąd I jak i Sąd II instancji na tym przepisie oparł całe swoje rozstrzygnięcie. Należy również podkreślić, że w świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2010 r., sygn. akt III CZP 22/10 treść zaskarżonego przepisu jest jasna, niebudząca wątpliwości, co oznacza, że naruszenie konstytucyjnych praw mojej Mocodawczyni nie wynika z wadliwego zastosowania prawa.

Uzasadnienie

W dniu grudnia 2009 r. powód E Sp. z o. o. w W wystąpił przeciwko D K z pozwem o zapłatę zł. z tytułu wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane na rzecz pozwanej. Nakazem zapłaty z dnia stycznia 2010 r. (sygn. akt) Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę dochodzoną pozwem oraz koszty postępowania. W dniu lutego 2010 r. pozwana złożyła zarzuty od wskazanego nakazu zapłaty. W dniu listopada 2010 r. powód złożył pismo procesowe, w którym oświadczył, iż cofa pozew wraz ze zrzeczeniem się roszczenia łącznie do kwoty zł i wskazał, że strony są zainteresowane zawarciem ugody sądowej co do zapłaty przez pozwaną kwoty zł. Na rozprawie w dniu grudnia 2010 r. strony zawarły ugodę wyczerpującą ostatecznie wszelkie roszczenia powoda wobec pozwanej z tytułu umowy o roboty budowlane.

W wyniku powyższego Sąd postanowieniem z dnia grudnia 2010 r. uchylił nakaz zapłaty z dnia stycznia 2010 r., umorzył postępowanie w sprawie, zwrócił powodowi kwotę zł tytułem połowy uiszczonej opłaty od pozwu oraz oddalił wniosek o zwrot połowy opłaty od zarzutów. Sąd zwrócił powodce połowę uiszczonej opłaty od pozwu, zaś pozwanej odmówił zwrotu połowy opłaty od zarzutów na mocy art. 79 ust. 1 pkt. 3 lit. c ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (dalej: u.k.s.c.), jak bowiem wynika z treści tego przepisu Sąd zwraca stronie połowę uiszczonej opłaty od pisma wszczynającego postępowanie

w instancji, w której sprawa zakończyła się zawarciem ugody sądowej. Zarzuty pozwanej nie były pismem wszczynającym postępowanie w sprawie, zatem w ocenie Sądu Okręgowego, zawarta między stronami ugoda nie stanowiła podstawy do zwrotu pozwanej połowy opłaty od zarzutów. Rozpoznając przedmiotowy wniosek pozwanej Sąd Okręgowy powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2010 r., sygn. akt III CZP 22/10 zgodnie z którą przewidziany w art. 79 ust. 1 pkt. 3 lit. c ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych obowiązek zwrotu opłaty od pisma wszczynającego postępowanie w instancji nie dotyczy uiszczonej przez pozwaną opłaty od zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.

Pismem z dnia stycznia 2011 r. pozwana złożyła zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego, w którym wniosła o zmianę powyższego postanowienia poprzez uwzględnienie wniosku pozwanej o zwrot połowy opłaty od zarzutów. Sąd Apelacyjny W Wydział Cywilny postanowieniem z dnia maja 2011 r., sygn. akt oddalił zażalenie powołując się dokładnie na ten sam przepis i jego potwierdzoną w uchwale SN z dnia 20 maja 2010 wykładnię.

Kwestionowany w niniejszej skardze przepis art. 79 ust. 1 pkt. 3 lit. c u.k.s.c. jest w ocenie skarżącej niezgodny z art. 32 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji tj. narusza prawo do równego traktowania w aspekcie konstytucyjnego prawa do sądu przysługującego mojej Mocodawczyni.

Zważywszy na przyjęty wzorzec konstytucyjny, należy na wstępie podnieść, że skoro art. 32 Konstytucji wyrażający szczególnego rodzaju prawo podmiotowe, prawo do równego traktowania, ma charakter „meta prawa”, tzn. przysługuje w związku z konkretnymi normami prawnymi, co powoduje, że mamy do czynienia z sytuacją „współstosowania” dwóch przepisów Konstytucji¹, refleksji należy w pierwszej kolejności poddać prawo do sądu by następnie przeanalizować, czy zakwestionowany przepis pozwala podmiotom znajdującym się w takiej samej lub podobnej ze względu na cechę istotną sytuacji na równą realizację przedmiotowego prawa tj. czy wprowadzone przez zakwestionowany przepis zróżnicowanie można uznać za zasadne.

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”. Ze względu na szeroki zakres podmiotowy (bo obejmujący „każdego”) i przedmiotowy (bo dotyczący szeroko rozumianej „sprawy”) prawa do sądu niewątpliwym jest, że przysługuje ono mojej Mocodawczyni i powinno być zostać urzeczywistnione podczas prowadzonego sporu sądowego. Należy więc wskazać na treść tego prawa jako

¹ Postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2001, sygn. SK 10/01

jednego z podstawowych praw jednostki, a zarazem jednej z fundamentalnych gwarancji praworządności. Treść ta inspirowana zarówno poglądami doktryny, międzynarodowymi standardami praw człowieka zawartymi w art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych oraz w art. 6 ust. 1 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, jak też dotychczasowym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego wyznaczana jest w szczególności przez: prawo dostępu do sądu, tj. prawo do uruchomienia postępowania przed niezależnym, bezstronnym i niezawisłym sądem, prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości a także prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd². Koszty postępowania sądowego, zasady ich kształtowania i zwrotu są uznawane powszechnie w krajach europejskich za jeden z elementów określających zakres prawa do sądu. Również w świetle orzecznictwa polskiego Trybunału Konstytucyjnego nie budzi wątpliwości, że regulacje dotyczące kosztów postępowania, w tym ich wysokości, zasad ich ponoszenia przez strony oraz odstępstw od tych zasad, są ściśle związane z realizacją konstytucyjnych reguł porządku prawnego, które gwarantują skuteczną ochronę praw jednostek przez dostęp do sądu. W przypadku prawa do sądu jego naruszenie może przybierać charakter nie tylko bezpośredni (przez wyłączenie drogi sądowej, co jest zabronione przez art. 77 ust. 2 Konstytucji), ale również pośredni (przez takie ukształtowanie wymagań proceduralnych, które czynią uruchomienie postępowania nadmiernie utrudnionym)³. W tym kontekście niewątpliwym jest, że zobligowanie pozwanej do uiszczenia kwoty ponad zł tytułem zarzutów od nakazu zapłaty stanowiło dla niej ogromny ciężar ekonomiczny, który jednak musiała ponieść w celu ochrony swoich praw zagrożonych poprzez nakaz zapłaty wydany na podstawie dokumentów przedstawionych pozwanej przez powoda do podpisu w sytuacji gdy nie mogła zapoznać się z ich treścią i na podstawie zawartych w pozwie twierdzeń powoda niezgodnych w znacznej mierze, jak wykazało postępowanie dowodowe, z zaistniałym w sprawie stanem faktycznym.

Naruszenia równości w dostępie do sądu, w rozważanym w niniejszej skardze aspekcie fiskalnym, można dopatrzeć się w dwóch płaszczyznach, dokonując analizy w odniesieniu do dwóch grup relewantnych.

Po pierwsze, wyznaczając do porównania podmioty w oparciu o cechę relewantną, jaką jest podjęcie starań w celu polubownego zakończenia sporu i wyrażenie zgody na zawarcie ugody, doprowadzające tym samym do zaoszczędzenia przez sąd na ponoszeniu dalszych kosztów związanych nieuchronnie z kontynuacją postępowania należy zauważyć, że

² Trybunał Konstytucyjny w wyrokach z: 9 czerwca 1998 r., sygn. K 28/97, LEX 33151, 16 marca 1999 r., sygn. SK 19/98, LEX 36394, 2 lipca 2003 r., sygn. K 25/01, LEX 80203.

³ Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 2 lipca 2003 r., sygn. K 25/01, LEX 80203.

zakwestionowany przepis zdecydowanie preferuje w postępowaniu nakazowym powoda. Uiszcza on bowiem od pozwu tylko czwartą część opłaty (art. 19 ust. 2 u.k.s.c.) oraz uzyskuje zwrot połowy tej sumy w razie zawarcia ugody (art. 79 ust 1 pkt. 3 lit. c u.k.s.c.), pozwany natomiast uiszcza od zarzutów trzy czwarte części opłaty (art. 19 ust. 4 pkt. 1 u.k.s.c.), a po zawarciu ugody nie ma prawa do zwrotu. Zważywszy, że opłata obciążająca pozwanego stanowi składnik całej opłaty „wpisowej” w postępowaniu nakazowym, również powinna korzystać z preferencji fiskalnych związanych z zawarciem ugody. Ugoda minimalizuje koszty postępowania i nakład pracy sądu jak również stanowi zalecany sposób zakończenia sprawy ze względów społecznych. Co więcej, obie strony muszą zdecydować o zawarciu ugody i obie czynią sobie ustępstwa w przedmiocie powództwa. Zważywszy, że pewna dywersyfikacja w zakresie realizacji praw konstytucyjnych niekiedy może być dopuszczalna przez wzgląd na konieczność urzeczywistnienia innych konstytucyjnych zasad czy wartości należy podnieść, że w omawianym przypadku taka sytuacja nie zachodzi. Brak jest obiektywnego uzasadnienia dla zróżnicowania, które wprowadzane jest przez zakwestionowany przepis. Należy wskazać na uregulowanie art. 104 k.p.c. zgodnie z którym w przypadku zawarcia przez strony ugody koszty postępowania znosi się wzajemnie. Takie rozwiązanie podyktowane jest założeniem, że w takim przypadku nie ma strony wygranej i przegranej, strony pozostają więc przy kosztach poniesionych do tej pory przez siebie. Na tym tle zakwestionowany przepis obarcza więc ciężarem ekonomicznym w zasadzie wyłącznie pozwanego, co w świetle istoty postępowania nakazowego, gdzie pozwany przed wniesieniem zarzutów nie ma w ogóle możliwości wypowiedzenia się w sprawie i ochrony swoich praw nie tylko narusza konstytucyjne prawo do sądu ale wydaje się być również sprzeczne z zasadą sprawiedliwości społecznej.

W nawiązaniu do drugiej płaszczyzny porównawczej, analizując status podmiotów korzystających z przysługujących im środków zaskarżenia w celu ochrony swoich praw należy podnieść, że zakwestionowany przepis dywersyfikuje sytuację tych podmiotów w aspekcie realizacji prawa do sądu w oparciu o kryterium dewolutywności środka zaskarżenia. Element kontroli orzeczenia towarzyszy tymczasem zarówno dewolutywnym jak i niedewolutywnym środkom zaskarżenia. I to właśnie w aspekcie tej kontroli zapewniona być powinna równość w prawie do sądu, a więc równość w zakresie ciężaru ekonomicznego ponoszonego w związku ochroną swoich praw w drodze kontroli wydanego orzeczenia. Co prawda wydanie nakazu zapłaty i orzeczenia na skutek zarzutów od tego nakazu odbywa się w postępowaniu prowadzonym w jednej instancji, ale jego cechą charakterystyczną jest to, że może toczyć się w dwóch fazach. Pierwszą kończy wydanie nakazu zapłaty (art. 491 k.p.c.). Wniesienie zarzutów od nakazu zapłaty (art. 493 k.p.c.) wszczyna drugą fazę postępowania, a kończy ją wydanie wyroku, którym sąd w całości lub w części utrzymuje w mocy nakaz zapłaty albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu, albo kończy ją wydanie postanowienia, którym sąd uchyla nakaz zapłaty i pozew odrzuca lub postępowanie umarza (art. 496 k.p.c.). Zarówno więc

apelacja jak i zarzuty od nakazu zapłaty mogą prowadzić do uchylenia orzeczenia niezasadnego. O ile można dopatrzeć się odmienności między postępowaniem prowadzonym na skutek wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty a postępowaniem prowadzonym przez sąd wyższej instancji na skutek środków odwoławczych, brak jest obiektywnego uzasadnienia dla różnicowania podmiotów wnoszących środek zaskarżenia w aspekcie ich prawa do sądu tylko w oparciu o kryterium dewolutywności wnoszonego przez nie środka.

Zasada równości pozostaje w nierozdzielalnym związku z zasadą sprawiedliwości społecznej wyrażoną w art. 2 Konstytucji. Obie zasady w znacznym bowiem stopniu nakładają się na siebie, co czyni różnicowanie podmiotów dopuszczalnym na gruncie zasady równości, jeżeli jest zgodne z zasadą sprawiedliwości społecznej⁴. W tym świetle kryterium różnicowania wybrane przez ustawodawcę i wysłowione w art. 79 ust 1 pkt 3 lit. c u.k.s.c., bez względu na przyjętą do porównania grupę relewantną nie jest kryterium zasadnym. W sprawie, której dotyczy niniejsza skarga moja Mocodawczyni poniosła rażąco wysoki koszt skorzystania z przysługującego jej konstytucyjnego prawa do sądu. Zakwestionowany przepis odmawiający jej zupełnie prawa to zwrotu części tych kosztów naruszył więc jej konstytucyjne prawa wyrażone w art. 32 w zw. z art. 45 ust 1 Konstytucji.

adw. Paweł Zimiński

z substytucji

adw. Michała Rączkowskiego

załączniki:

- 1) pełnomocnictwo do sporządzenia skargi konstytucyjnej,
- 2) substytucja
- 3) kopia Postanowienia Sądu Okręgowego w W z dnia grudnia 2010, sygn. akt
- 4) kopia Postanowienia Sądu Apelacyjnego w W z dnia maja 2011 r., sygn. akt
- 5) 4 odpisy skargi wraz z załącznikami

⁴ Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 lutego 1999 r. sygn. SK 4/98, LEX 36177.